

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Навчально-науковий юридичний інститут

Кафедра трудового, екологічного та аграрного права

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПЕНСІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГРОМАДЯН

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітня програма Право

Спеціальність 081 Право

Галузь знань 08 Право

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 7 від 31 січня 2023р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Пенсійне забезпечення громадян
Викладач (-і)	Кохан Наталія Василівна к.ю.н., доцент кафедри трудового, екологічного та аграрного права
Контактний телефон викладача	Кохан Наталія Василівна (0342) 507822
Е-mail викладача	Кохан Наталія Василівна natalia.kohan@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pro/
Консультації	Консультації проводяться відповідно до Графіку індивідуальних занять зі студентами, розміщеному на інформаційному стенді та сайті кафедри https://ktetap.pnu.edu.ua/інформація-щодо-навчального-процесу/ Також можливі консультації шляхом листування через електронну пошту, зокрема, що стосується погодження планів та змісту індивідуальних науково-дослідних завдань.
2. Анотація навчальної дисципліни	
<p><u>Предметом</u> вивчення навчальної дисципліни є пенсійні правовідносини, а також практика реалізації громадянами права на пенсійне забезпечення при настанні таких соціальних ризиків, як вік, інвалідність, втрата годувальника.</p> <p>Програма навчальної дисципліни складається з таких <u>змістових модулів</u>:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Загальна частина. 2. Особлива частина. <p>Пенсійне забезпечення громадян регулює суспільні відносини, які виникають у сфері соціального захисту населення. Воно служить ефективною гарантією особі при настанні таких соціальних ризиків, як: старість, хвороба, повна або часткова втрата працездатності, а також втрати годувальника.</p> <p><u>Основними джерелами</u> цієї галузі виступають Кодекс Законів про Працю України, Закони України «Про зайнятість населення», «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття», «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування», «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», «Про недержавне пенсійне забезпечення», «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні», «Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію та інвалідам», «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» та ряд інших законів і підзаконних актів. Застосування законодавства, яке передбачає підстави та порядок призначення пенсійного забезпечення громадян в умовах економічної кризи є дуже складним завданням і одним з основних, відповідальних напрямків роботи держави, державних органів та всіх інституцій громадянського суспільства, соціальної держави. Без кваліфікованих спеціалістів в галузі пенсійного забезпечення громадян, нам неможливо забезпечити міжнародні стандарти в сфері пенсійного забезпечення та гарантувати особі й забезпечити її право на соціальну підтримку на належному рівні. Підготовка юристів, які володіють такими знаннями, повинна стати одним з пріоритетних напрямів діяльності держави на сучасному етапі. Важливо, щоб випускники вищих юридичних закладів володіли необхідними знаннями у галузі права соціального забезпечення, зокрема в пенсійному забезпеченні громадян на базі стійкої сформованої правової культури мислення та підтримки з боку держави.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Мета вивчення навчальної дисципліни «Пенсійне забезпечення громадян» полягає в засвоєнні студентами норм, які регулюють різні види пенсійного забезпечення, їх характер; формуванні світогляду, мислення теоретичних знань у сфері пенсійного забезпечення, а також права на оскарження до суду неправомірних дій службових осіб; ознайомлення з порядком розгляду і вирішення державними органами питань призначення та перерахунку громадянам пенсій; продемонструвати нерозривний зв'язок норм права з їх практичним застосуванням відповідними органами.</p> <p>Основними цілями вивчення дисципліни «Пенсійне забезпечення громадян» є сприяння набуттю студентами знань та розуміння змісту норм законодавства, яке забезпечує пенсійний захист громадян, аналізувати й узагальнювати вивчений матеріал, формування умінь та навичок щодо</p>	

самостійного розв'язання практичних проблем, які виникають у процесі реалізації особами права на пенсійне забезпечення, правильного застосування норм законодавства.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Загальні компетентності:

- здатність шукати, обробляти та аналізувати інформацію з різних ресурсів;
- аналізувати та синтезувати джерела пенсійного забезпечення громадян та результатів наукових досліджень даної сфери;
- знання та розуміння предметної області пенсійного забезпечення громадян та розуміння професійної діяльності;
- здатність спілкуватися державною мовою, як усно, так і письмово;
- здатність працювати в команді колег за фахом;
- здатність розвивати навички використання інформаційних і комунікаційних технологій для удосконалення теоретичних та практичних знань з сфери пенсійного забезпечення громадян;
- здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів), приймати неупереджені й мотивовані рішення, визначати інтереси і мотиви поведінки інших осіб, примирювати сторони з протилежними інтересами.

Фахові компетентності:

- повага до честі і гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння їх правової природи;
- знання основ теорії права, структури правничої професії та її ролі у суспільстві;
- знання і розуміння соціальної природи пенсійних правовідносин та їх правового регулювання;
- знання стандартів правничої професії;
- знання засад і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів фундаментальних галузей права;
- здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу юридичні факти;
- здатність аналізувати правові проблеми та формувати правові позиції;
- здатність виявляти проблеми правового регулювання і пропонувати способи їх вирішення, включаючи подолання юридичної невизначеності;
- здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у сфері пенсійного забезпечення громадян, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації;
- здатність до самостійної підготовки проектів актів правозастосування в сфері пенсійного забезпечення громадян;
- здатність застосовувати знання норм права у практичних ситуаціях, які виникають у сфері пенсійного забезпечення громадян;
- здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

Програмні результати навчання:

- здатність продемонструвати знання та розуміння: змісту правових понять і категорій пенсійного забезпечення громадян;
- застосовувати загальнотеоретичні правові знання при аналізі конкретних правових ситуацій, які мали місце в юридичній практиці, зокрема при забезпеченні права особи на пенсійне забезпечення;
- використовувати іноземну мову в практичній діяльності.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	12
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18
самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
8	081 Право	4	вибіркова

Тематика навчальної дисципліни

Тема	Кількість годин		
	лекції	заняття	сам. роб.
Модуль I. Загальна частина			
Тема 1. Право на пенсійне забезпечення в системі соціальних прав людини	-	2	10
Тема 2. Правовідносини у сфері пенсійного забезпечення	2	2	10
Тема 3. Страховий стаж	2	2	5
Модуль II. Особлива частина			
Тема 4. Пенсії у солідарній системи. Недержавні пенсійні виплати	2	4	10
Тема 5. Правове регулювання державних пенсій	2	2	10
Тема 6. Призначення та виплата пенсій громадянам України	2	4	10
Тема 7. Вирішення спорів з пенсійних питань. Відповідальність підприємств, організацій і громадян у пенсійному забезпеченні	2	2	5
ЗАГ.:	12	18	60
6. Система оцінювання навчальної дисципліни			
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Загальна система оцінювання навчальної дисципліни є уніфікованою в межах навчально-наукового юридичного інституту і визначається Положенням про порядок оцінювання успішності здобувачів вищої освіти у навчально-науковому юридичному інституті Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, затвердженим Вченою радою Юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, протокол № 2 від 10.10.2010 р. (зі змінами та доповненнями) – текст розміщений на сайті Інституту https://law.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/100/2023/02/Положення-про-порядок-оцінювання-здобувачів-у-ІНІОІ.pdf		
Вимоги до письмових робіт	<p>Вивчення дисципліни передбачає <u>обов'язкове</u> виконання всіма студентами однієї письмової модульної контрольної роботи. Робота виконується на 8 семінарському занятті та охоплює обидва змістовні модулі.</p> <p>На контрольну виносяться 2 описових завдання, яке оцінюється в 20 балів, 2 коротких запитання теоретичного змісту, які оцінюються в 4 бали, 2 схематизації теоретичного поняття, яке оцінюється 10 балів, 3 закритих тестових запитань, які оцінюються 6 балів та розв'язок 1 задачі, яке оцінюється в 10 балів. Максимальний бал за контрольну становить 50 балів.</p> <p><u>За бажанням (для отримання додаткових до 5 балів) студенти можуть виконувати індивідуальні завдання за темою відповідного семінарського заняття. Види, приклади підготовки та критерії оцінювання індивідуальних завдань знаходяться на кафедрі та розміщені на сайті кафедри https://ktetap.pnu.edu.ua/денна-форма-навчання-3/.</u></p>		
Семінарські заняття	Система оцінювання семінарських занять визначена р. 4 Положення про порядок оцінювання успішності здобувачів вищої освіти у навчально-науковому юридичному інституті Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.		
Умови допуску до підсумкового контролю	Порядок та організація контролю знань студентів, зокрема, умови допуску до підсумкового контролю визначаються р. 5 Положення про порядок оцінювання успішності здобувачів вищої освіти у навчально-науковому юридичному інституті Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.		
Підсумковий контроль	<p>Підсумковий контроль – залік.</p> <p>Для студентів, які не мають заборгованостей та набрали 50 балів, залік виставляється на останньому семінарському (практичному) занятті, відповідно до п.п. 4.6.1.</p> <p>Для студентів, у яких на момент виставлення заліку були заборгованості, залік проводиться письмово, після усіх відпрацювань студентом.</p> <p>На залік виносяться 4 описових питання, які оцінюються: 1 і 2 питання по 20 балів; 3 і 4 питання оцінюються по 30 балів. В сукупності – 100 балів.</p>		
7. Політика навчальної дисципліни			
<u>Письмові роботи:</u>			

Планується виконання студентами обов'язкових та додаткових декількох видів письмових робіт: обов'язкової письмової контрольної роботи, письмових тестових завдань за темами, винесеними на самостійне опрацювання (перелік міститься в Методичних вказівках для забезпечення самостійної роботи), письмових експрес-опитувань на семінарських заняттях тощо, а також додаткових письмових індивідуальних завдань. – *Методичні вказівки розміщені на сайті кафедри* <https://ktetap.pnu.edu.ua/денна-форма-навчання-3/>; <https://ktetap.pnu.edu.ua/денна-форма-7/>.

Академічна доброчесність:

Очікується, що студенти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається Положенням про запобігання академічному плагиату в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника <https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/10/Нова-редакція-Положення-про-запобігання-академічному-плагиату.pdf>.

Відвідування занять

Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають лекції і практичні заняття курсу.

Пропуски семінарських (практичних, лабораторних) занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку. Студент зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття впродовж двох тижнів з дня пропуску заняття. За пропущені лекційні заняття без поважних причин в обсязі, що перевищує 10% від загальної кількості лекційних годин, які відведені на навчальну дисципліну відповідно до робочого навчального плану, керівник курсу віднімає 5 балів від підсумкового семестрового балу студента (п. 5.1.2 Положення порядок оцінювання успішності здобувачів вищої освіти у навчально-науковому юридичному інституті Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника).

8. Рекомендована література

1. Грушка В.І. Пенсійна система: Підручник. Київ: Вищий навчальний заклад» Університет економіки та права «КРОК», 2017. 368с.
https://library.krok.edu.ua/media/library/category/pidruchniki/grushko_0003.pdf

2. Занфірова Т.А., Прилипко С.М., Ярошенко О.М. Право соціального забезпечення України: Підручник. Харків: ФІНН, 2012. 638 с

3. Пилипенко П.Д., Буряк В.Я., Синчук С.М. Право соціального забезпечення України. Підручник. Київ: Ін Юре, 2010. 504с.

4. Сташків Б. І. Право соціального обслуговування: Навч. посіб. Київ: Знання, 2007. 567 с.

5. Хуторян Н.М., Шуμιло М.М., Стадник М.П. Правові проблеми пенсійного забезпечення в Україні: Монографія. Київ: Ін Юре, 2012. 540с.

6. Шуμιло М.М. Правовідносини у сфері пенсійного забезпечення в Україні. Монографія. Київ: Ніка-Центр, 2016. 680с.

7. Ярошенко О.М., Прилипко С.М., Слюсар А.М. Пенсійне забезпечення. Підручник. Харків: Право, 2017. 308.

8. Ярошенко О.М., Барабаш Г.О., Вапнярчук Н.М. Право соціального забезпечення в Україні. Підручник. За ред. Ярошенко О.М. Харків: Право, 2015. 458с.

Детальний перелік монографічної, наукової, науково-практичної літератури, нормативних джерел та інформаційних ресурсів до кожної теми міститься в навчально-методичних посібниках:

Кохан Н.В. Методичні вказівки для підготовки до семінарських занять із навчальної дисципліни «Пенсійне забезпечення громадян» для студентів денної форми навчання навчально-наукового юридичного інституту;

Кохан Н.В. Методичні вказівки для забезпечення самостійної роботи з навчальної дисципліни «Пенсійне забезпечення громадян» для студентів денної форми навчання навчально-наукового юридичного інституту. <https://ktetap.pnu.edu.ua/денна-форма-навчання-3/>

Викладач:

к.ю.н., доц. Наталія Кохан